

A hand holding a compass in a circular frame over a landscape background. The background shows a paved road leading towards mountains under a sunset sky. The compass is held in the center of the circle, with the needle pointing towards the top. The text is overlaid on the circle.

Barometer 2019 van de financiering van R&D in België

Juni 2019

2e editie

ayming

Laurie Pilo

Managing director

Ayming BeNeLux

In 2018 onthulde onze eerste Belgische R&D barometer dat de ondernemingen heel optimistisch waren over hun innovatieportefeuilles. Dit jaar is dat optimisme een beetje geërodeerd. Wij wilden de redenen kennen. Is het de internationale concurrentiedruk, die de overgang van onze innoverende bedrijven naar Industrie 4.0 onvermijdelijk maakt? Ligt het aan de strengere fiscale controles op de toepassing van de verschillende incentives, die de implementatie van de als genereus maar ook moeilijk uit te voeren beoordeelde maatregelen ontraadt? Komt het door de politieke situatie van ons land, waarbij een verkiezingsperiode als van nature een soort afwachtende houding veroorzaakt?

Ons land doet het nochtans goed: we kennen volledige werkgelegenheid voor wetenschappelijke beroepen, onze scale-ups internationaliseren tegen grote snelheid, de biotechnologische bedrijven ontwikkelen zich goed en op macro-economisch niveau dringt België zijn achterstand op het vlak van budgetten terug¹ die door de staat aan R&D toegekend worden. Volgens het Federaal Wetenschapsbeleid zou het budget dat de staat aan R&D toewijst zelfs dat van de Amerikaanse, Japanse en Franse kampioenen ingehaald hebben. Toch is wat dat laatste betreft enige voorzichtigheid geboden: het gaat immers om toewijzingsintenties, niet om werkelijke uitgaven.

Met deze barometer 2019 verzamelt Ayming ook dit jaar de mening van de innoverende bedrijven. En de percepties zijn soms verschillend. Het debat bevorderen, de bedrijven referentiepunten geven: dat is de bedoeling en de waarde van deze nu jaarlijkse studie. Onze experts houden zich beschikbaar om u deze editie 2019 desgewenst toe te lichten.

Ik wens u alvast veel leesplezier.

¹ Bron: *Belga*, gebaseerd op *De Tijd* van 3 juni 2019 “België hinkt niet meer achterop in onderzoek en ontwikkeling”

Nadège Bonny

Innovation performance
manager

Ayming Belgium

Een Belgische onderneming kan voor de ondersteuning van haar R&D een beroep doen op een waaier van regionale, federale en Europese steunmaatregelen. Met subsidies en fiscale incentives zijn deze maatregelen van zowel rechtstreekse als onrechtstreekse aard. Aymings Barometer 2019 van R&D concentreert zich vooral op vijf ervan:

- Met de **gedeeltelijke vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers** (BV Onderzoeker) kan de werkgever, voor in aanmerking komende diploma's en R&D-projecten, tot 80% inhouden op de bedrijfsvoorheffing.
- De **verhoogde investeringsaftrek of het belastingkrediet** maakt het mogelijk om tot 13,5 % van R&D investeringen af te trekken van de belastbare basis.
- De **aftrek voor innovatie-inkomsten** staat toe om de inkomsten uit octrooien of innovaties (met name auteursrechten voor software) af te trekken van de belastbare basis.
- De **regionale subsidies** die in Vlaanderen via Vlaio, in Wallonië via DGO6 en in Brussel via Innoviris beschikbaar zijn, geven - zoals alle subsidies - nog vóór de investeringen van start gaan reeds financiële steun aan het geheel of een deel van vernieuwende projecten.
- De **Europese subsidies** in het kader van H2020, waaronder ook het **KMO Instrument**, staan onze toekomstige Europese kampioenen bij in de financiering van hun vernieuwende en vaak collaboratieve projecten met internationale ambitie.

De Barometer 2019 van R&D analyseert het gebruik en de impact van elk van deze maatregelen, probeert inzicht te geven in de perceptie van bedrijven die ervan genieten en legt ook uit waarom deze instrumenten soms nog te weinig gebruikt worden.

Over Ayming

Ayming is een internationaal toonaangevende business performance consultinggroep. Ayming telt 1300 werknemers in 15 landen en boekte in 2018 een omzet van 157 miljoen euro. Al 16 jaar lang biedt Ayming Belgium strategische en operationele expertise en stelt de onderneming meer dan 600 klanten in staat om hun prestaties op lange termijn en de waarde van hun algemene activiteiten te verbeteren en hun rendementen te optimaliseren in 3 domeinen: human resources, financiën en innovatie

Doelstellingen

- De evolutie van bestuurders van de Belgische bedrijven t.o.v. Barometer 2018 op het gebied van de volgende thema's analyseren:
  - de perceptie van aan R&D verbonden uitdagingen in de Belgische bedrijven
  - het niveau van optimisme op R&D-gebied voor de komende jaren bij de innoverende bedrijven
  - de implementering van verschillende financieringsinstrumenten voor R&D
  - de generositeit en toepasbaarheid van de incentives en subsidies die bijdragen aan de financiering van R&D-projecten.
- Evaluatie van de kennis en de implementering van het digitale overgangsproces in de bedrijven: **Industrie 4.0**

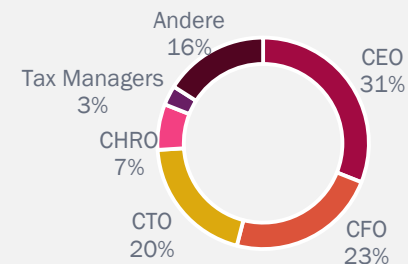
Beheersmethode

- Online enquête
- Uitgevoerd van 19 februari tot 14 mei 2019
- Door onafhankelijk enquêtebureau iVox (www.ivoxpanel.be)

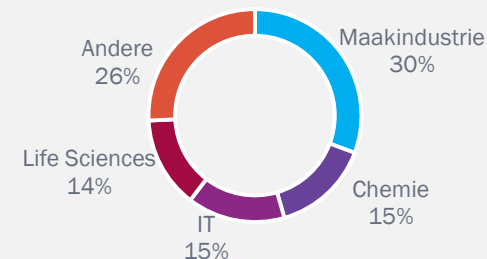

Steekproef

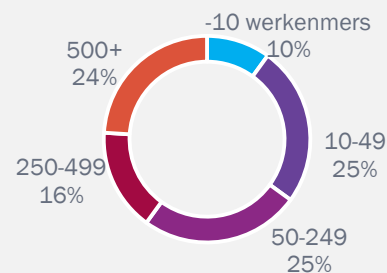
- 193 bestuurders van innoverende bedrijven ondervraagd
- Verschillende soorten beslissers ondervraagd

- Bedrijven uit alle sectoren

- Bedrijven van alle groottes

- **Afgenomen optimisme tussen 2018 en 2019:** 76% van de ondervraagde bedrijfsleiders is optimistisch over zijn innovatieportefeuille, tegenover 88% in 2018.
- 66% van de bedrijfsleiders hebben het over **R&D-activiteiten waarvan de identificatie en rapportering een optimalisering hadden verdiend.**
- 61% van de bedrijven verwaarloost innovatie in zijn productieproces
- Meer dan een derde van de bestuurders van innoverende bedrijven zegt nog nooit over Industrie 4.0 gehoord te hebben, terwijl 57% van hen financiering van de overgang als een reële uitdaging beschouwt.
- **81% van de ondernemingen beschouwt optimalisering van R&D-financiering als een prioriteit,** maar de verschillende maatregelen blijven onderbenut.
- Hoewel 7 op 10 bedrijven de **vrijstelling van doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers** behoorlijk goed toepassen en ze waarderen voor haar generositeit, vinden ze de complexiteit om ze te implementeren toch hoog. En **een onjuiste toepassing leidt ertoe dat 44% van door de administratie gecontroleerde bedrijven gecorrigeerd moeten worden.**
- **7 bedrijven op 10 vinden ook de regionale subsidiemechanismen ingewikkeld.**

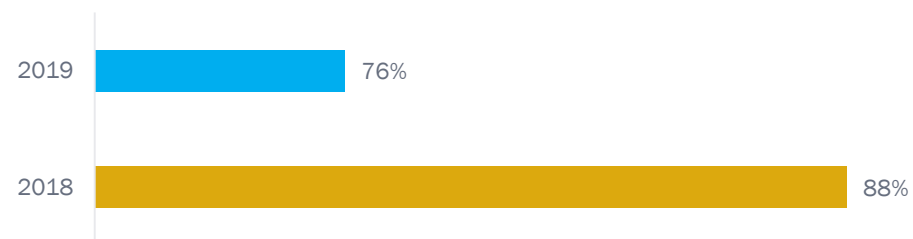

ayming

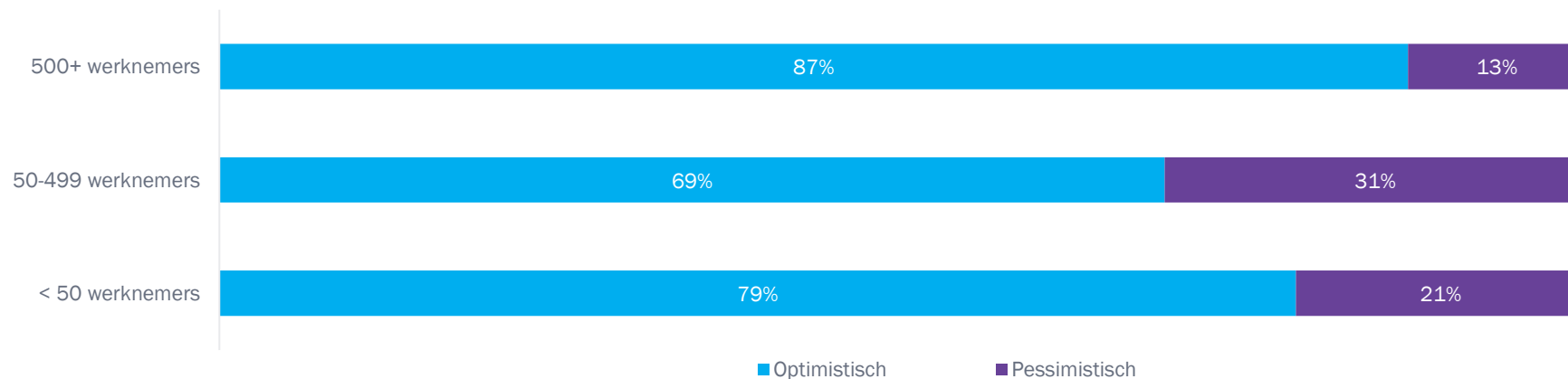
Belgische R&D
in 2019:
welke uitdagingen
voor de bedrijven?

De belangrijkste te uitdagingen voor bedrijven op het vlak van R&D in 2019 Erodeert het optimisme?

- 76% van de ondervraagde bedrijfsleiders is optimistisch over zijn innovatieportefeuille, tegenover 88% in 2018.

- Voor 2019 geldt: hoe kleiner het bedrijf, hoe minder optimistisch. Volgens bijna één bedrijfsleider op drie zijn de middelgrote bedrijven het minst optimistisch.

De belangrijkste uitdagingen voor bedrijven op het gebied van R&D in 2019

Ideevorming, talenten, financieringen

- In 2019 zijn dit, net als in 2018, de belangrijkste uitdagingen voor de bedrijfsleiders:

KANTTEKENING:

Het is interessant om op te merken dat de belangrijkste uitdagingen de innovatieketen in de juiste volgorde volgen:

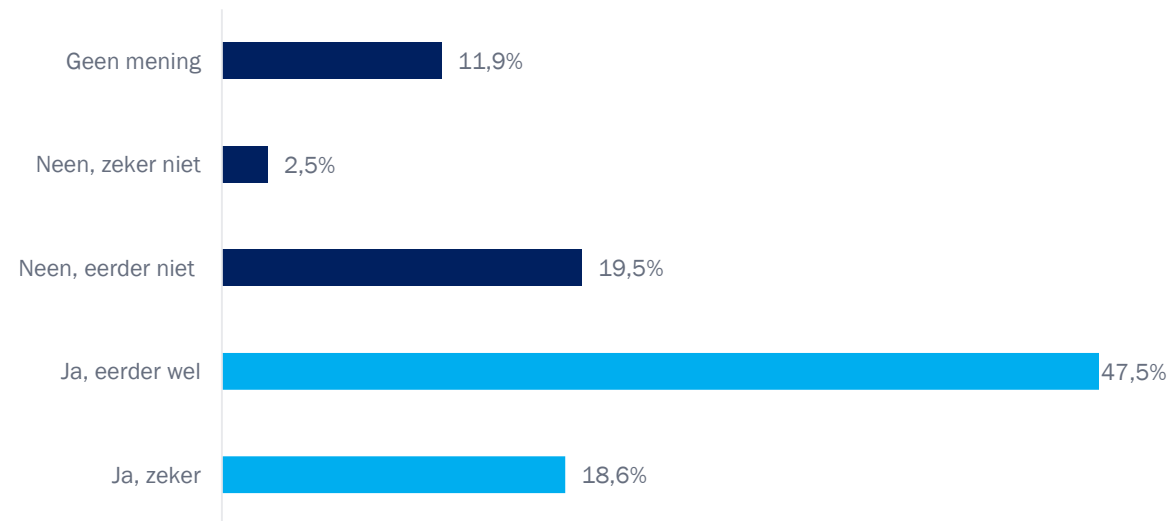
- 1) de ideevorming,
- 2) de uitvoering met - zoals in alle Belgische innoverende bedrijven - een reële personeelsproblematiek inzake bevolking van de projecten;
- 3) de financiering van de projecten via publieke subsidies en incentives, want met 9% hinken particuliere financieringen ver achterop

Daarna volgen het testen en de haalbaarheid van de R&D-projecten, de bescherming van de intellectuele eigendom en het verkorten van de ontwikkelingstijd.

- 2 bedrijven op 3 vinden dat de identificatie en rapportering van hun R&D-activiteiten het verdienen om geoptimaliseerd te worden.
- Dit percentage stijgt tot 3 bedrijven op 4 wanneer optimalisering van de financiële middelen in R&D wordt gezien als een prioriteit omdat deze twee benaderingen gelijktijdig lopen (zie hieronder).

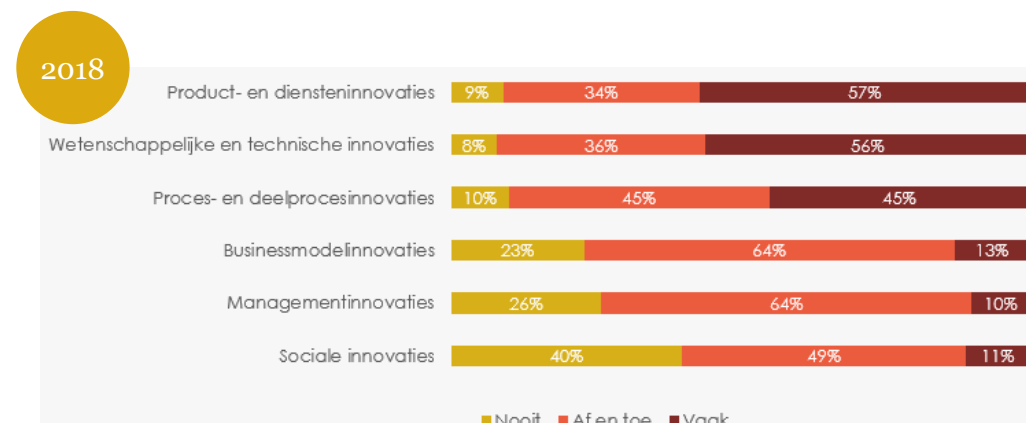
KANTTEKENING VAN DE EXPERT:

Laurie Pilo: “De identificatie en rapportering van onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten vragen om wetenschappelijke mapping, wat niet eenvoudig is als men daar het nodige perspectief voor mist. Vandaar het belang om zich in deze procedure te laten bijstaan. Dit overzicht is essentieel omdat het bijdraagt aan de langetermijnvisie voor innovatie in de schoot van het bedrijf en tegelijk het optimisme van het management versterkt.”

De belangrijkste uitdagingen voor bedrijven op het vlak van R&D in 2019

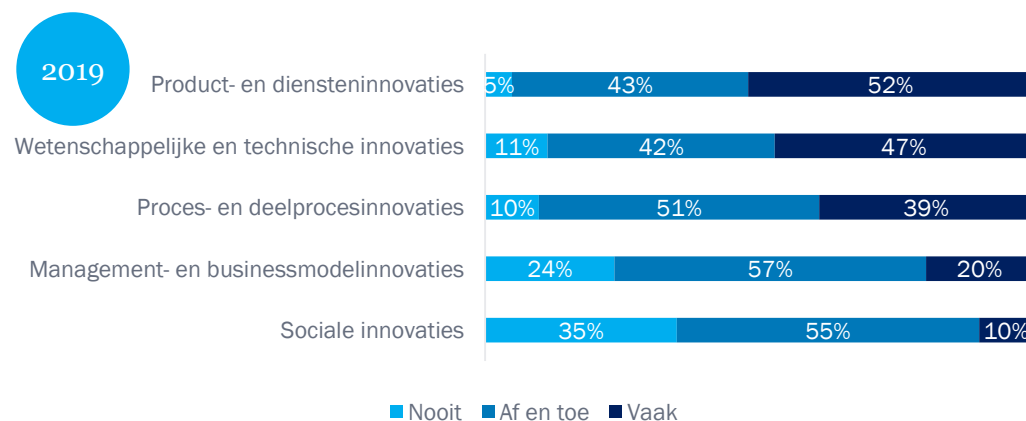
Focus op de intensiteit en het tempo van innovatie

- In 2019 is het innovatietempo in het algemeen iets **minder strak** dan in 2018 (het antwoord “vaak” wordt minder vaak gegeven).
- Toch lijkt het erop dat de intensiteit hoger ligt (minder vaak “nooit” als antwoord), hoewel de verschillen tussen 2018 en 2019 weinig beduidend zijn.

KANTTEKENING VAN DE EXPERT:

Nadège Bonny: “De belangrijkste vaststelling is dat innovatie op het gebied van producten en diensten, net als wetenschappelijke en technische innovatie, de innovatie in productieprocessen voorafgaat. Bijgevolg speelt vooral in deze sectoren de overgang naar Industrie 4.0, die België in de toekomst competitief zou moeten houden. Op dit niveau valt er dus nog een belangrijke hindernis te nemen.”

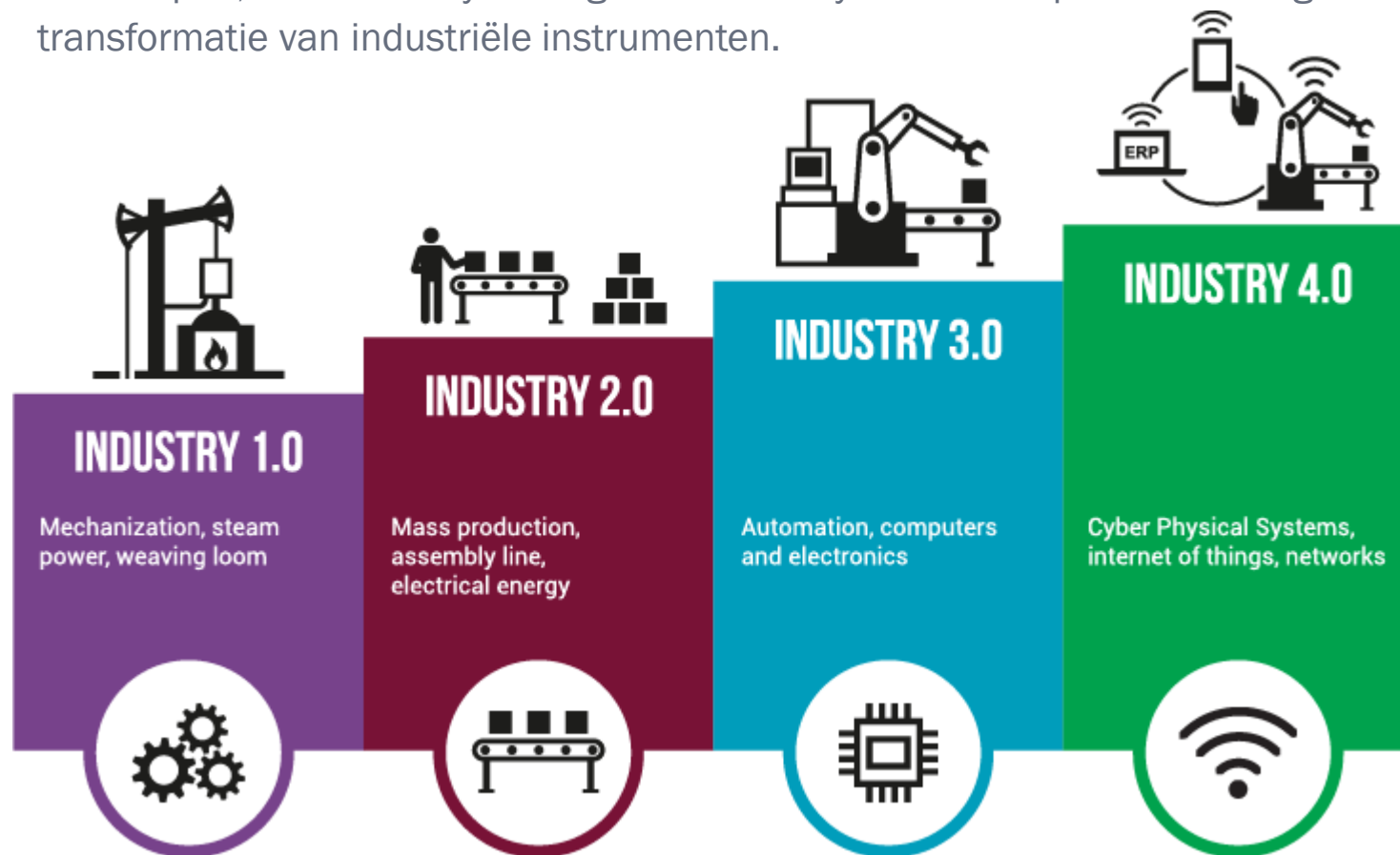

ayming

Industrie 4.0:
welke prioriteiten,
welke urgentie om de
overgang te financieren?

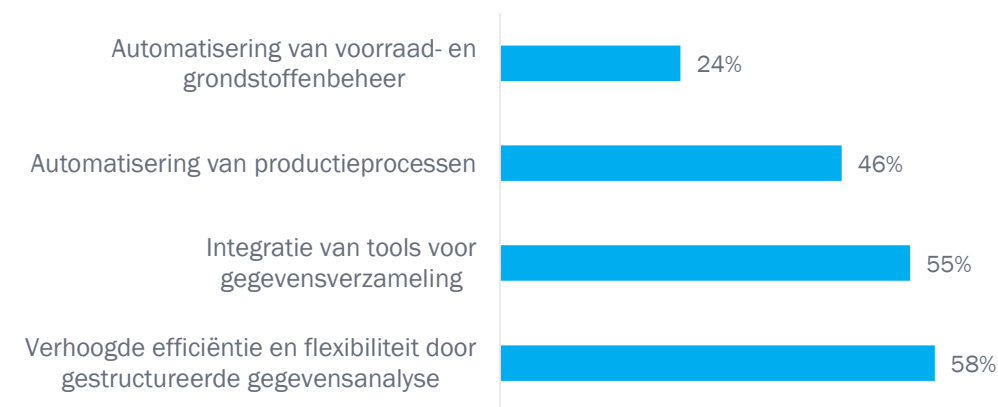
- Industrie 4.0 stemt overeen met de 4e industriële revolutie, die voortgestuwd wordt door gegevens, verbonden voorwerpen, virtual reality en augmented reality. Het is de opkomst van big data die toegepast worden op de transformatie van industriële instrumenten.

Een “smart factory” is een intelligente fabriek, die gekenmerkt wordt door een zeer gedigitaliseerde en verbonden productie. Een “smart factory” gebruikt technologieën zoals artificiële intelligentie (AI), robotica, big data, virtual reality, augmented reality en verbonden voorwerpen (IoT). Ze kan autonoom werken en heeft de capaciteit om zichzelf te corrigeren. Dat is het belangrijkste uitkomst van de Industrie 4.0-revolutie.

- Meer dan een derde van de bestuurders van innoverende bedrijven heeft nog nooit van het concept 'Industrie 4.0' gehoord.
- Hoe meer bij R&D betrokken werknemers een bedrijf telt, hoe meer de bedrijfsleiders ervan het concept 'Industrie 4.0' beheersen - wat niet bepaald een verrassing is.
- Databeheer staat centraal in de bezorgdheden van bedrijven**, met respectievelijk 58 en 55% voor de stappen die als essentieel worden beschouwd voor een transformatie tot *Smart Factory*.

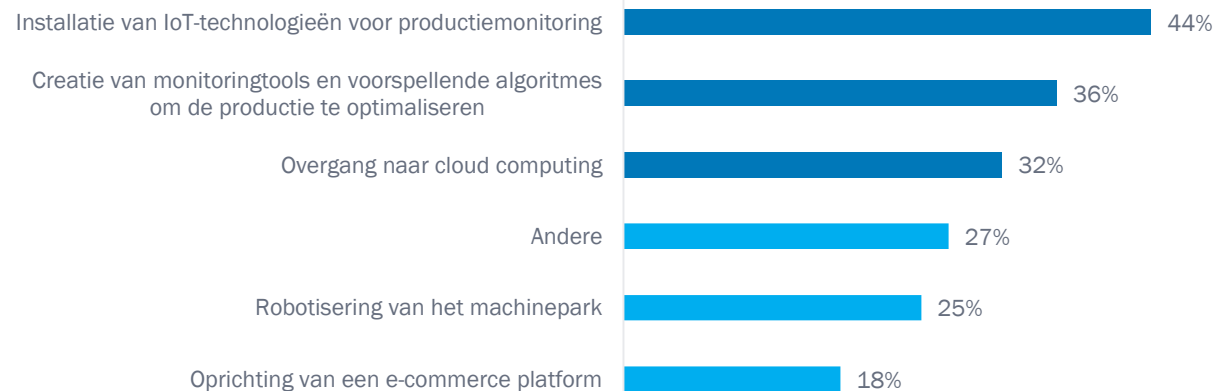
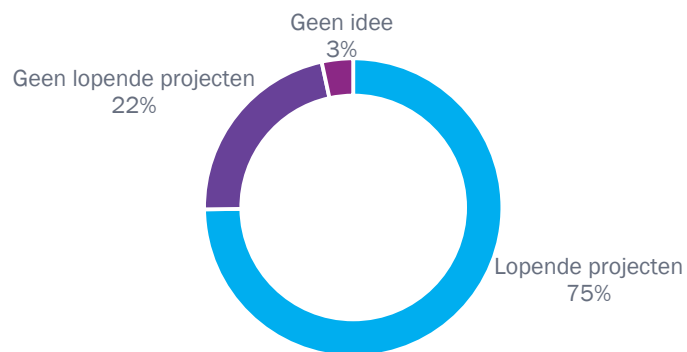

KANTTEKENING VAN DE EXPERT:

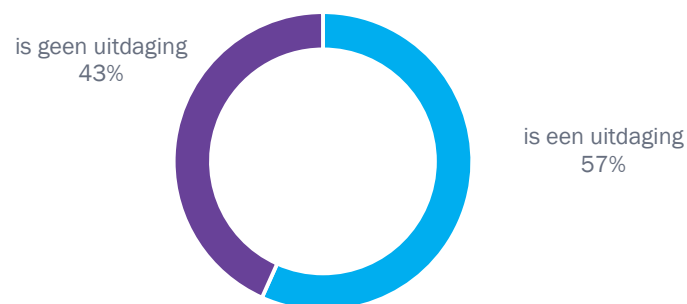
Laurie Pilo: “**Automatisering van de productieprocessen met data-input** komt pas op de derde plaats (46%), en dat terwijl drie op vier bedrijven te kennen geeft aan automatiserings- of digitaliseringsprojecten voor hun industriële processen te werken. Deze contradictie is nog frappanter omdat de **sleutel voor een succesvolle overgang naar een Smart Factory** zich juist op dat niveau bevindt. ”

- 3 op 4 bedrijven verklaren aan automatiserings- en digitaliseringsprojecten te werken, in het bijzonder de grootste ondernemingen. In de meeste gevallen gaat het om projecten van instrumenten voor productieoptimalisering.

- Voor 6 bedrijven op 10 betekent de overgang naar industrie 4.0 een echte uitdaging op het vlak van financiering.

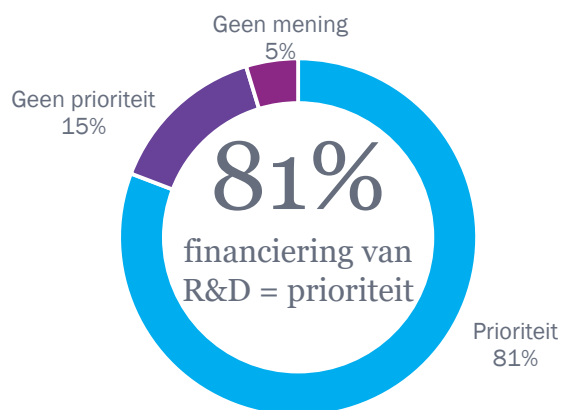

ayming

De financiering
van R&D:
wat denken
de bedrijven anno 2019?

De financiering van hun R&D Prioritair voor de bedrijven, maar slechts middelmatig beheerst...

- Hoewel **8 bedrijven op 10 de optimalisering van financiële middelen voor R&D als een prioriteit beschouwen....**

- ... **beoordelen de bedrijven zichzelf met een score van 5,8/10 als gemiddeld matuur qua beheersing van de financiering van hun innovatie.** Deze score stijgt 1) wanneer de onderneming ze als een prioriteit beschouwt (6,0/10) of 2) bij bedrijven die meer dan 50 onderzoekers tewerkstellen (7,0/10).

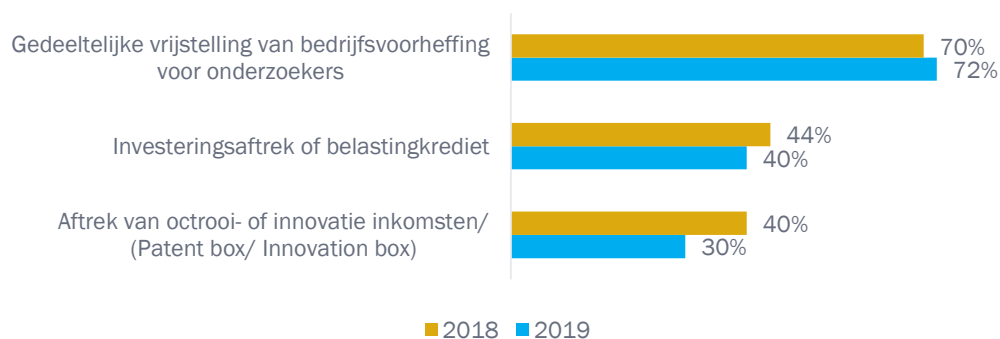

De financiering van hun R&D

Welke fiscale incentives en subsidies worden in 2019 gebruikt?

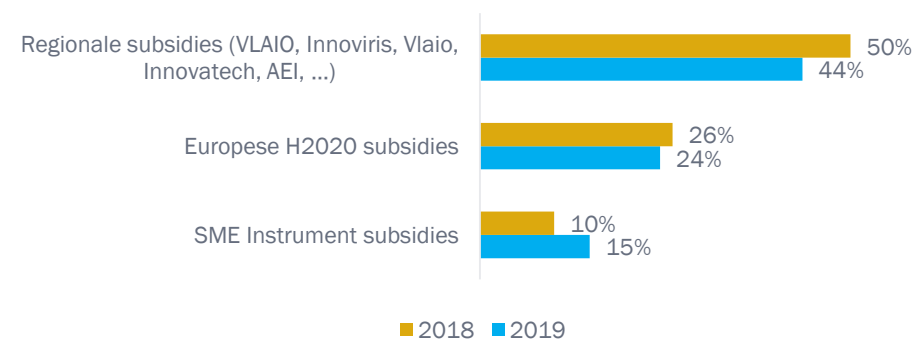
DE FISCALE INCENTIVES

- Het gebruik van de **gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers** kent een lichte vooruitgang in 2019, maar toch **passen nog steeds 3 op 10 innoverende bedrijven de maatregel niet toe**.
- Bovendien werden de **af trek voor investeringen** in R&D en **af trek voor innovatie-inkomsten** minder gebruikt dan het voorgaande jaar. Verschillende hypotheses: 1) een toegepaste aftrek beslaat verschillende jaren en 2) na de stormloop van de eerste jaren zetten bedrijven tegenwoordig misschien de stap niet meer, temeer omdat de administraties de toepassingsvoorwaarden hebben verstrengd.

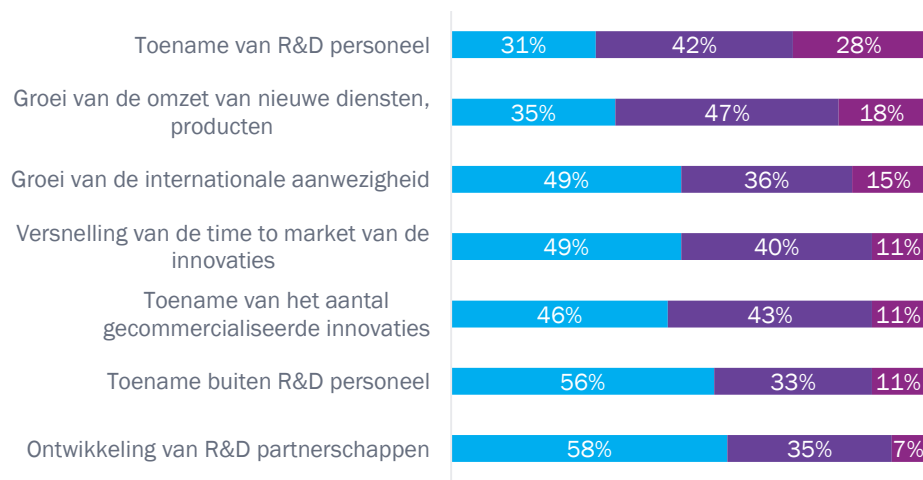
DE SUBSIDIES

- Hoewel nog steeds heel populair - want winnaar in hun categorie - werden de **regionale subsidies** in 2018 minder gebruikt dan in 2019.
- Met een kwart van de ondervraagde bedrijven die zeggen er gebruik van te maken, kennen de **Europese H2020-subsidies** een relatieve stabiliteit.
- Bemerkt ook de mooie progressie van de **Europese subsidie SME Instrument** tussen 2018 en 2019. Deze subsidie zal echter tussen nu en eind 2019 evolueren.

WELKE IMPACT?

- Volgens de ondervraagde bedrijven heeft deze incentive de grootste impact op **de toename van werkgelegenheid in R&D**. Toch blijft de impact op de toename van de werkgelegenheid in R&D voor 71% van de bedrijven “beperkt” of “gemiddeld”.
- Daarnaast laat de maatregel slechts **in beperkte mate toe om de time-to-market te versnellen**: men had kunnen denken dat de beschikbare cash het mogelijk zou maken om meer middelen in verspreiding te stoppen.

■ Beperkt ■ Gemiddeld ■ Important

KANTTEKENING VAN DE EXPERT:

Laurie Pilo:

“De bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers, een buitenkansseffect?”

De ondernemingen verklaren dat de maatregel bij gemiddeld 48% van hen een beperkte invloed heeft op intensivering van R&D, op werkgelegenheid en op versnelling van de verkoop. Schiet de maatregel dan zijn doel voorbij?

Laat ons eens terugkeren naar de basis: het oorspronkelijke idee van deze maatregel was - en is nog steeds - om de arbeidskosten te verlagen en Belgische R&D op die manier competitief te maken. Dat doel wordt bereikt met deze maatregel die het bedrijf toestaat om tot 80% van de bedrijfsvoorheffing in te houden. Daarna kan het bedrijf vrij beschikken over deze exploitatiesubsidie die, laten we dat niet vergeten, een rol speelt bij het berekenen van de belastbare basis voor de vennootschapsbelasting. Het is erg waarschijnlijk dat de opvolging van deze exploitatiesubsidie niet (of onvoldoende) onderkend wordt door de kleine en middelgrote ondernemingen. Hebben de grote ondernemingen ze opgenomen als een bron van inkomsten?

Maar het zijn ook de grote ondernemingen die het ecosysteem van kleine en middelgrote ondernemingen activeren en voeden, en daardoor op hun beurt hun R&D stimuleren.”

EEN EERDER HOOG GEWAARDEERDE GENEROSITEIT

- Met een gemiddelde score van 6,7/10 vinden de ondervraagde ondernemingen de maatregel eerder genereus. Bijna de helft kent een score tussen 7 en 8/10 toe.
- Hoe meer aan R&D verbonden werknemers het bedrijf telt, hoe meer de voldoening over de generositeit stijgt.

Niet genereus

Heel genereus

MAAR PROCEDURES DIE COMPLEX BEVONDEN WORDEN

- Met een gemiddelde score van 3,9/10 vindt 83% van de bedrijven de maatregel complex.
- De grootte van het bedrijf heeft geen enkele invloed op de beoordeling, want er valt geen enkel aanzienlijk verschil waar te nemen.

Gemakkelijk toe te passen

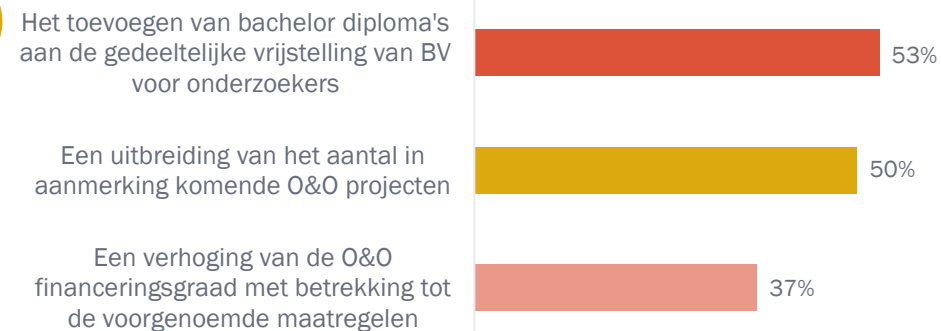

Heel moeilijk toe te passen

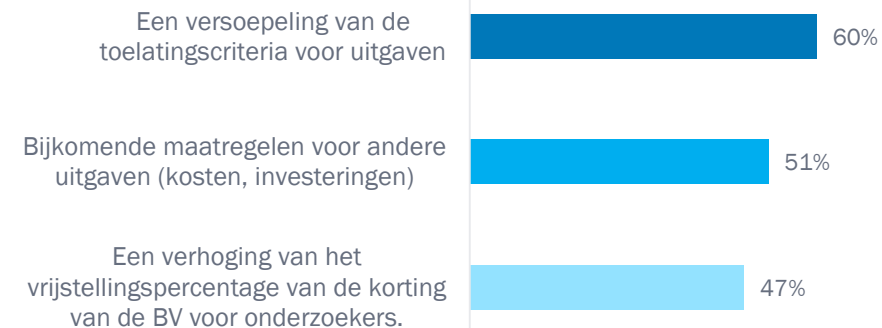
VOORSTELLEN VOOR VERBETERING

- In 2018 werd het belangrijkste voorstel voor verbetering uitgevoerd: uitbreiding van de maatregel naar bachelors. In 2019 gaat het belangrijkste voorstel voor verbetering over **de versoepeling van de subsidialiteitscriteria voor uitgaven**, een lagere administratieve belasting dus: voor 6 op 10 bedrijven moeten deze criteria versoepeld worden.
- De volgende twee voorstellen gaan over de generositeit van de maatregel, die volgens de ondervraagde bedrijven geoptimaliseerd kan worden. Door **aanvullende subsidiale uitgaven** (Opex, Capex) voor 51% van hen, maar ook door een **verhoging van het vrijstellingspercentage** (47%). Die laatste vraag klinkt in 2019 luider dan in 2018.

2018

2019

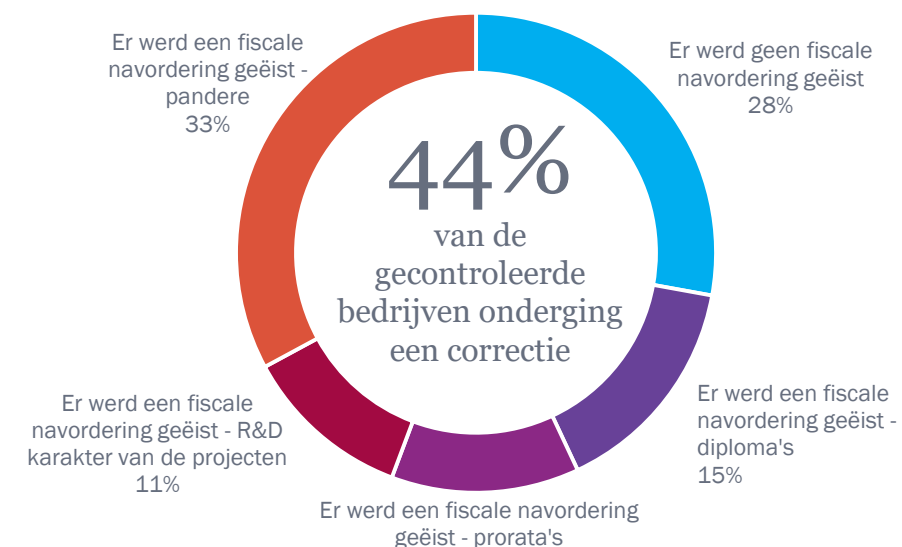
MEER GECORRIGEERDE BEDRIJVEN IN 2019

- In 2019 werden 7 op 10 ondernemingen gecontroleerd op de toepassing van de fiscale incentive, net als in 2018.
- In 2018 werd 34% van de bedrijven die door de administratie gecontroleerd werden gecorrigeerd.
- Dit aandeel stijgt met 10 punten, want **in 2019 werden 44% van de bedrijven die gecontroleerd werden op de toepassing van de maatregel gecorrigeerd**. De geldigheid van diploma's - misschien omdat dit door administraties het gemakkelijkst te controleren valt - is de belangrijkste oorzaak voor correcties. Daarna volgen een foutieve toepassing van de **pro-rata's** en een verkeerde **interpretatie van de R&D-aard van de projecten**.

KANTTEKENING VAN DE EXPERT

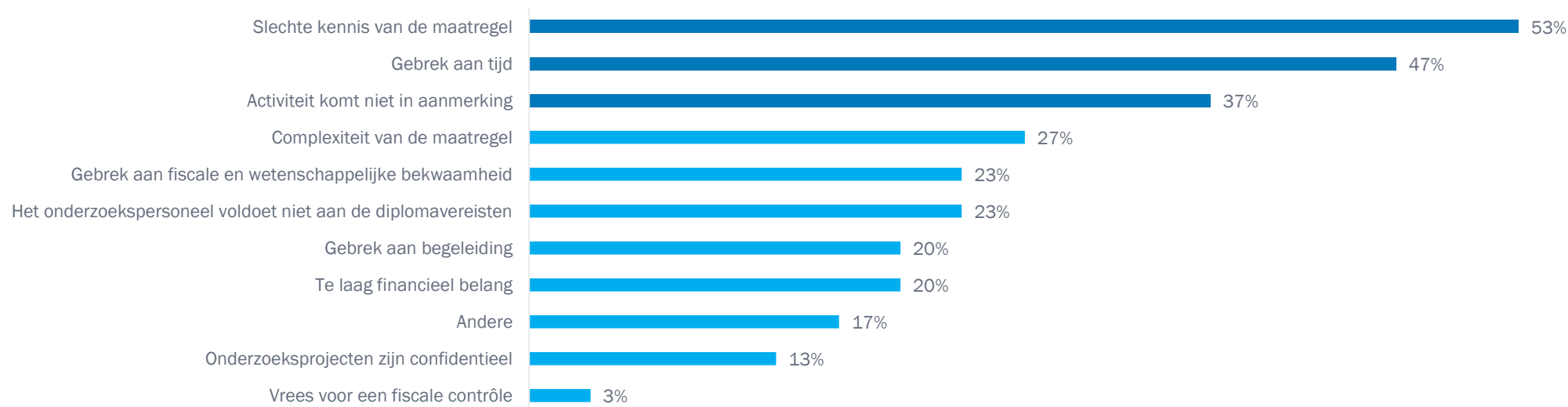
Laurie Pilo: "Een fiscale correctie blijkt maar zelden te wijten aan slechte wil van de belastingplichtige. De bedrijfsleiders passen de regels als goede huisvaders toe. Maar de maatregelen zijn niet altijd even duidelijk, zowel voor de belastingplichtigen als voor de controleurs."

7/10 bedrijven werden in 2019 door de fiscus gecontroleerd

REDEKEN VOOR NIET-TOEPASSING

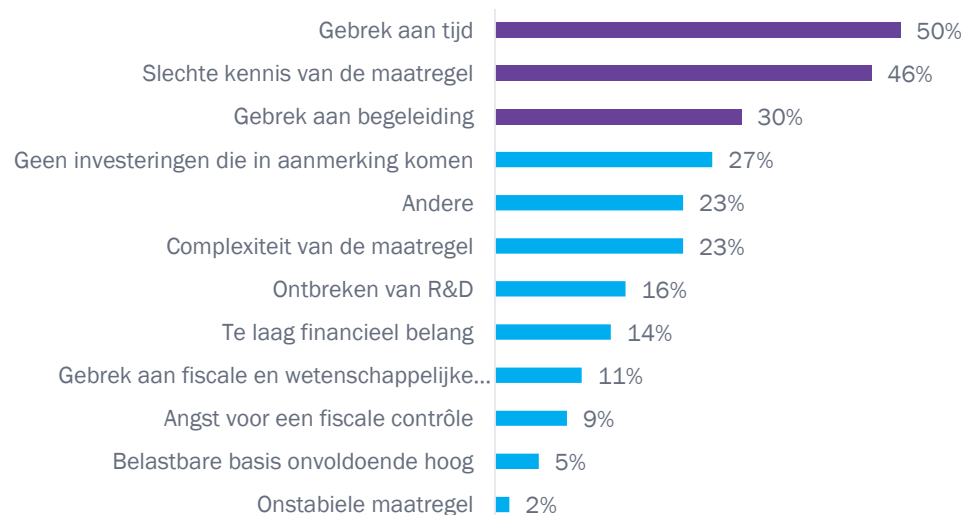
- In 2019 is voor 3 bedrijven op 10 die de maatregel niet toepassen **miskenning van de maatregel** de hoofdreden. Een **gebrek aan tijd** komt op de tweede plaats, gevolgd door ten onrechte denken dat de activiteiten niet in aanmerking komen.

- In 2018 waren deze redenen dezelfde, maar in een andere volgorde.

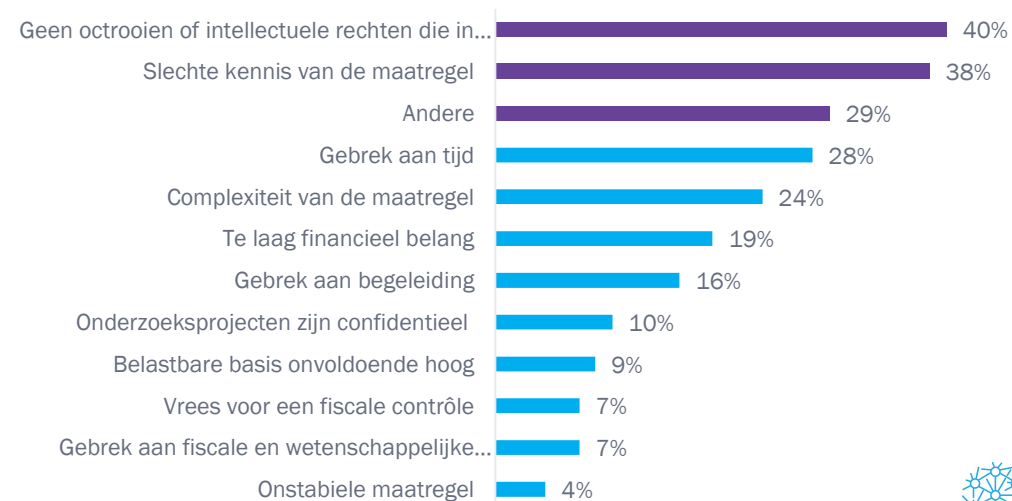
VERHOOGDE AFTREK VOOR INVESTERINGEN

- Herinnering: in 2019 **passen 4 op 10 ondervraagde innoverende ondernemingen de verhoogde aftrek** voor investering / belastingkrediet voor onderzoek toe.
- De overige 6 passen deze niet toe om de volgende redenen: **tijdgebrek en miskening van de maatregel**, zoals voor het BV Onderzoeker.
- Maar ook een **gebrek aan bijstand** voor deze maatregel, die door 23% als complex bestempeld wordt, is een reden voor niet-toepassing.

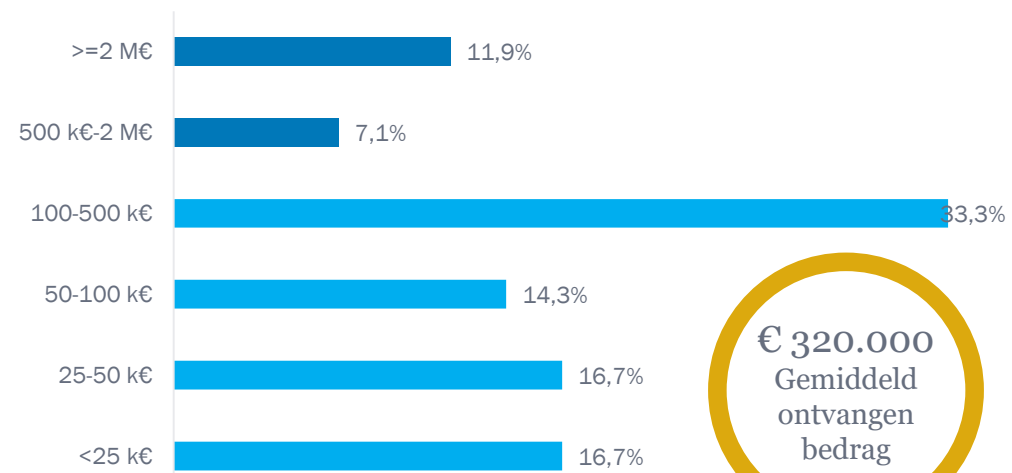
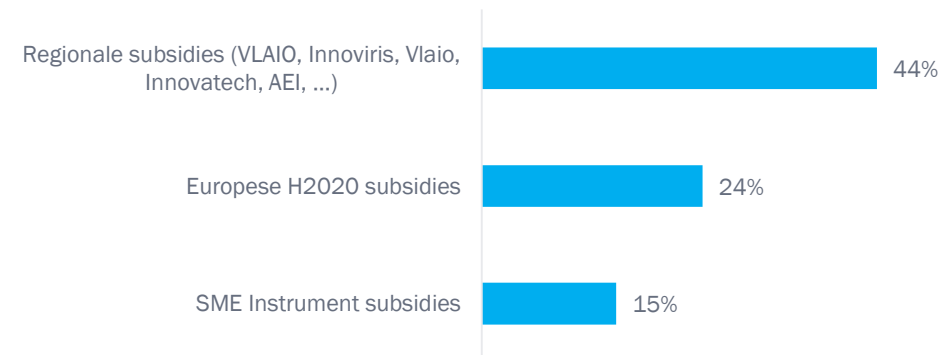
AFTREK VOOR INNOVATIE-INKOMSTEN *(Innovation box)*

- In 2019 past 3 op 10 ondervraagde innoverende bedrijven de nieuwe aftrek voor innovatie-inkomsten toe.
- De overige 7 passen hem niet toe om de volgende redenen: **geen octrooien of innovaties waarvoor de inkomsten in aanmerking komen en miskening van de maatregel**, zoals voor het BV Onderzoeker.

DE SUBSIDIES BLIJVEN ONDERBENUT

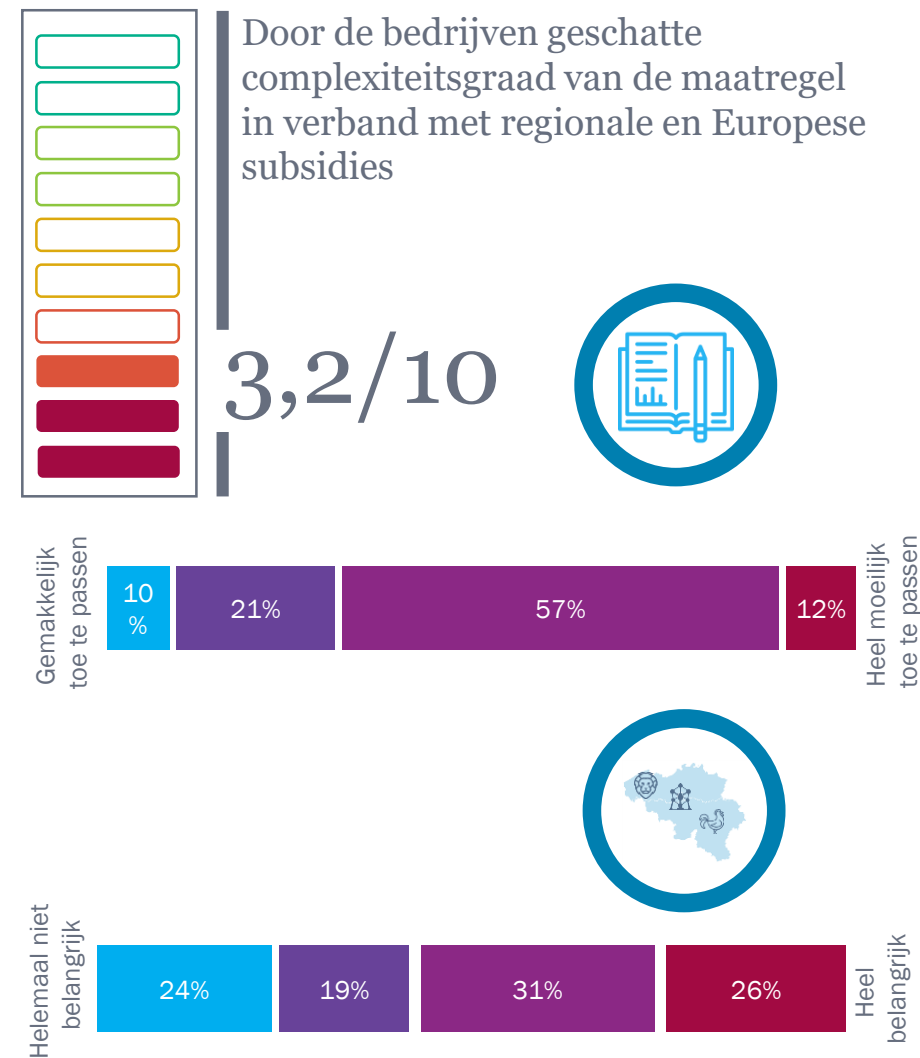
- In 2019, kregen 44% van de ondervraagde bedrijven **regionale subsidies** van de gewestelijke agentschappen: VLAIO voor Vlaanderen, DG06 voor Wallonië en Innoviris voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- 24% van de ondervraagde bedrijven verklaarde Europese subsidies uit de **H2020-programma's** (thematische samenwerkingsprojecten, Eurostars, enzovoort) te hebben ontvangen.
- SME Instrument**, een van de maatregelen uit het H2020-programma voor innoverende KMO's, werd toegekend aan 15% van de bedrijven: dat is een vooruitgang tegenover 2018 (10%). Tussen nu en eind 2019 zal SME Instrument veranderen in Accelerator en de toepassingsvoorwaarden zullen grondig gewijzigd worden.
- Slechts 20% van de bedrijven die subsidies - ongeacht Europees (H2020 en incl. SME Instrument) of regionaal - ontvingen, kregen een bedrag van meer dan € 500.000 toegekend; **in 2019 bedroeg het gemiddelde ontvangen bedrag € 320.000.**

€ 320.000
Gemiddeld
ontvangen
bedrag

DE SUBSIDIES BLIJVEN ONDERBENUT

- Bijna 7 bedrijven op 10 (69%) vindt de samenstelling van dossiers moeilijk tot zeer moeilijk uit te voeren.** Bij de meer dan 500 regionale subsidies die in België beschikbaar zijn, is de eerste uitdaging het identificeren wat van toepassing is op de bedrijfssituatie (grootte, ligging, fasering van de investeringen, enz.). De tweede uitdaging is de administratieve samenstelling van het dossier: op dit moment geven ondernemingen een gemiddelde score van 3,2/10 op het gebied van eenvoud bij het aanvragen van de subsidies.
- Anderzijds **vindt 57% van de bedrijven het belangrijk om een beter zicht te hebben op maatregelen in andere regio's** dan die waar ze zelf gevestigd zijn. Dat kan mogelijk hun keuze bepalen om over de regionale grenzen heen te investeren.

ayming

Innovation performance

www.ayming.be

Ayming Belgium, E. van Nieuwenhuyselaan, 6 • 1160 Brussel

FURTHER TOGETHER